

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 13 maj 1921 kl. 2 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 20, i anledning av väckt motion om åvägbringande av utredning och förslag i syfte att fast anställda befattningshavare vid av Kungl. Maj:t koncessionerade eller oktrojerade företag må tillförsäkras förhandlingsrätt genom befattningshavarnes fackliga sammanslutningar.

Till första kammarens andra tillfälliga utskott har hänvisats en inom *Motionen.* samma kammare väckt motion av herrar *Julin* och *Lindskog*, nr 162, med hemställen, att riksdagen måtte besluta, att hos Kungl. Maj:t anhålla, att efter utredning måtte för riksdagen framläggas förslag i syfte att tillförsäkra fast anställda befattningshavare vid av Kungl. Maj:t koncessionerade och oktrojerade företag förhandlingsrätt genom befattningshavarnes fackliga sammanslutningar.

Beträffande motiveringen till denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inhämtat yttrande över ifrågavarande motion av kungl. *Yttrande från kungl. socialstyrelsen.* socialstyrelsen, vilket yttrande såsom bilaga bifogas detta utlåtande.

Enligt socialstyrelsens uttalande står den möjligheten öppen, att *Utskottet.* motionärernas syftemål kan uppnås enligt gällande lag om medling i arbets tvister av den 28 maj 1920, och anser utskottet, att den möjligheten bör prövas, innan vidare åtgärder vidtagas. Utskottet vill dessutom erinra därom, att arbete för närvarande pågår med utformande av en förhandlingsordning för staten och dess tjänstemän, samt att socialstyrelsen avgivit ett

betänkande med förslag till lag i ämnet, och förmenar utskottet, att föreliggande fråga under alla omständigheter bör anstå, till dess att resultatet av berörda arbete föreligger.

I detta sammanhang får utskottet meddela, att andra kammaren i enlighet med utlåtande från dess fjärde tillfälliga utskott avslagit en i nämnda kammare av herrar *Starbäck* och *Block* väckt motion, nr 242, av i huvudsak samma innehåll som nu ifrågavarande motion.

Utskottet får på grund härav hemställa,

att motionen icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 maj 1921.

På utskottets vägnar:

E. VON HOFSTEN.

Närvarande: se utlåtande nr 19.

Reservation

av herr *Julin*, som, med åberopande av vad i motionen anförts, yrkat bifall till densamma.

Stockholm den 14 april 1921.

Till riksdagens första kammarens andra tillfälliga utskott.

Genom nådig remiss den 18 sistlidne februari har socialstyrelsen blivit anbefalld att till riksdagens första kammarens andra tillfälliga utskott skyndsamt avgiva yttrande över en i nämnda kammare väckt motion, nr 162, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om åvägabringande av utredning och förslag i syfte att fast anställda befattningshavare vid av Kungl. Maj:t koncessionerade eller oktrojerade företag må tillförsäkras förhandlingsrätt genom befattningshavarnas fackliga sammanslutningar. Med anledning härav får styrelsen anföra följande.

Styrelsen anser sig till en början böra påpeka, att det med motionen angivna syftet att tillförsäkra ifrågavarande befattningshavare förhandlingsrätt icke torde låta sig med något praktiskt resultat förverkliga utan i samband med en lagstiftning, som direkt eller indirekt ingriper reglerande på dessa befattningshavares arbetsavtal. Enbart en formell rätt för befattningshavarna att nödgå sin arbetagivare till förhandling skulle, såvitt styrelsen kan finna, ej medföra någon avsevärd förbättring för dem. Arbetsgivaren skulle nämligen fortfarande kunna ställa sig fullkomligt avvisande gent emot befattningshavarnas krav.

De i motionen anförda exemplen på lagstiftning rörande förhandlingsrätt för offentliga tjänstemän jäva ej heller styrelsens nu angivna uppfattning, då dessa tjänstemäns arbetsförhållande ju alltid är föremål för offentligrättslig reglering. Även i de fall, där de anförda exemplen åsyfta enskild verksamhet, torde förhandlingsreglerna såsom ett komplement ansluta sig till en förefintlig ehuru genom avtal mellan parterna åvägabragt reglering av arbetsförhållandet.

Skulle statsmakterna finna skäl att komma ifrågavarande befattningshavare till hjälp och undanröja de missförhållanden, som otvivelaktigt icke sällan äro rådande i de av motionärerna åsyftade hänseenden, torde det sålunda bliva nödvändigt att på ett mer reelt sätt ingripa reglerande på arbetsförhållandet. Möjligen skulle det i sådant fall kunna ifrågakomma att endast offentligt fastställa minimigränser beträffande det för arbetstagarna viktigaste momentet i arbetsförhållandet eller avlöningen — ett exempel härpå giver den norska lagstiftningen om minimilön för underordnade handelsbiträden.

Ehuru styrelsen, såsom förut berörts, ingalunda underskattar missförhållanden, som givit anledning till motionen, anser sig styrelsen å andra sidan icke kunna vitsorda, att missförhållanden av ifrågavarande natur äro särskilt svårartade eller allmänt förekommande inom de verksamhetsgrenar, som motionen avser, d. v. s. uti av Kungl. Maj:t koncessionerade eller oktrojerade företag. Dylika missförhållanden lära göra sig mer eller mindre gällande jämväl för övriga kontorsanställda i enskild verksamhet, och osannolikt torde ej vara, att dessa i avseende å nyssnämnda företag med i regel organiserad personal äro relativt mindre framträdande. Under sådant förhållande ställer det sig givetvis svårt för styrelsen att förorda ett statsingripande enbart till förmån för befattningshavarna i omförmälda koncessionerade eller oktrojerade företag. Att åter för dessa befattningshavares skull påkalla ett statsingripande i ett så omstritt

och ömtåligt avseende som det förevarande beträffande alla kontorsanställda i enskild tjänst synes man å andra sidan icke ha tillfyllestgörande skäl till.

Såsom ett tillvägagående, vilket möjligen skulle kunna vara ägnat att främja det med motionen avsedda syftet anser sig styrelsen böra ifrågasätta hänvändelse till statens vederbörande förlikningsman. Ehuru förlikningsmännen förnämligast sysslat med arbetstvister rörande kroppsarbetare eller med dessa socialt jämställda arbetstagare torde de icke vara förhindrade att taga befattning jämväl med sådana tvister beträffande högre stående arbetstagare. Den reviderade lagen om medling i arbetstvister, vilken trätt i kraft med innevarande års ingång, synes också bereda förbättrade möjligheter i förevarande avseende. Denna lag medger nämligen förordnande av särskild förlikningsman för visst verksamhetsområde — en med ifrågavarande befattningshavares verksamhet speciellt förtrogen förlikningsman skulle sålunda eventuellt kunna tillsättas. Vidare må erinras, att i den reviderade lagen införts en bestämmelse om skyldighet för parterna att på kallelse av förlikningsmannen infinna sig till förhandling.

Slutligen anser sig styrelsen i detta sammanhang böra meddela, att styrelsen genom nådig remiss sistlidne höst fått mottaga en framställning i förevarande ämne från Svenska bankmannaföreningen, men att styrelsen, som hoppats att det skulle kunna åvägbringas ett närmande mellan parterna, ännu ej avgivit utlåtande över densamma.

GUNNAR HUSS.

A. Molin.